

marginální systém: sběratelství

JEAN BAUDRILLARD

Littré mezi jinými významy slova objekt uvádí i následující:

„Vše, co je příčinou, předmětem nějaké vášně. Obrazně a par excellence: milovaný objekt.“ Pripusťme, že naše každodenní objekty jsou skutečně objekty určité vášně spočívající v soukromém vlastnictví, jejíž afektivní nutkavost si v ničem nezadá s nutkavostí pramenící z vášní lidských, že jsou objekty určité každodenní vášně, jež často převažuje nad všemi ostatními a někdy vládne i sama, za nepřítomnosti ostatních. Jde o vášně umírněnou, rozptýlenou, regulativní, jejíž zásadní úlohu v životní rovnováze subjektu a skupiny, ba v samotném rozhodnutí k životu lze jen těžko změřit. Objekty se v tomto smyslu, nezávisle na našem praktickém zacházení s nimi, stávají v jistém okamžiku něčím jiným, něčím, co se hluboce vztahuje k subjektu, není to jen materiální těleso vyvíjející nějakou rezistenci, nýbrž jakési mentální panství, na němž vládnu, věc, jejíž smysl představuji já, určité vlastnictví, určitá vášně.

objekt abstrahovaný od své funkce

Používám-li ledničku k tomu, abych v ní něco chladil, potom představuje jisté praktické zprostředkování: není to objekt, ale lednička. V této míře ji nevlastním. Vlastnění nikdy není vlastněním nějakého nástroje, neboť nástroj mě odkazuje ke světu. Vlastnění je vždy vlastněním objektu, jenž se abstrahuje od své funkce a který se stal něčím, co se vztahuje k subjektu. Na této úrovni jsou všechny vlastněné předměty účastny téže abstrakce a navzájem na sebe odkazují jen potud, že odkazují pouze k subjektu. Tehdy se z nich konstituuje systém, díky němuž se subjekt pokouší rekonstituovat určitý svět, určitou soukromou totalitu.

Každý objekt má tedy dvě funkce: jedna tkví v tom, že je prakticky používán, druhá v tom, že je vlastněn. První spadá do oblasti praktické totalizace světa ze strany sub-

jektu, druhá souvisí se snahou o abstraktní totalizaci subjektu jím samým, a to vně světa. Tyto dvě funkce jsou vůči sobě ve vztahu nepřímé úměrnosti. Důsledně praktický objekt nakonec nabývá jistý sociální status: je to stroj. Naopak čistý objekt, zbavený své funkce či odloučený od svého užívání, nabývá status striktně subjektivní: stává se objektem sběratelským. Přestává být kobercem, stolem, kompasem či tretkou a stává se „objektem“. „Krásný objekt,“ řekne sběratel, a nikoli krásná soška. Když objekt již není specifikován svou funkcí, je obdařen kvalitou ze strany subjektu: potom se ale ve vlastnění, v oné vášnivé abstrakci, všechny objekty stávají ekvivalentními. Jediný již nestačí: vždy se jedná o souslednost objektů, jež je v limitní podobě úplnou sérií, která je završeným projektem oné souslednosti. Proto je vlastnění objektu, ať je jakýkoli, vždy současně tak uspokojivé a tak neuspokojující: je zde celá série, která toto vlastnění prodlužuje a vnáší do něho neklid. K něčemu víceméně podobnému dochází na rovině sexuální: jestliže milostný vztah směřuje k bytosti v její jedinečnosti, milostné vlastnění jako takové se naproti tomu uspokojuje jen sousledností objektů nebo opakováním téhož, anebo předpokládáním všech objektů. Pouze více či méně komplexní uspořádání objektů, které k sobě vzájemně odkazují, konstituuje každý objekt v dostatečné abstrakci, aby si ho subjekt mohl přisvojit v oné abstrakci žité, jíž je pocit vlastnění.

Tímto uspořádáním je sbírka. Obvyklé prostředí si uchovává nejednoznačný status: to, co je funkční, se zde neustále vyčerpává v tom, co je subjektivní, vlastnění se zde mísí s užíváním v neustále zklamávané snaze o úplné začlenění. Sběrka nám naproti tomu může posloužit jako model: právě zde, kde se každodenní próza objektů stává poezií, nevědomým a triumfálním diskurzem, ona vášnivá snaha o vlastnění vítězí.

objekt-vášeň

„Záliba ve sběratelství je jakousi vášnivou hrou,“ píše Maurice Rheims (*La vie étrange des objets*, str. 28). U dítěte jde o nejrudimentárnější způsob ovládnutí vnějšího světa: pořádání, třídění, manipulace. Aktivní fáze sběratelství se situuje, jak se zdá, do věku mezi sedmi a dvanácti lety, do doby latence mezi obdobím předpubertálním a pubertálním. S rozvinutím pubertální fáze má záliba ve sběratelství tendenci mizet, přičemž se občas znovu vynoří hned poté. Později jsou touto vášní zachvázeni nejčastěji muži po čtyřicítce. Vztah k sexuální konjunktuře je zkrátka viditelný všude; sběratelství se jeví jako silná kompenzace během kritických fází sexuálního vývoje. Vždy vylučuje aktivní genitální sexualitu, nicméně neznamená to, že by ji docela prostě nahrazovalo. Představuje ve vztahu k ní určitou regresi k análnímu stadiu, jež se projevuje různými způsoby

chování spočívajícími v hromadění, zavádění pořádku, zadržování agresivity atd. Způsob chování, jímž je sběratelství, se nerovná praktikování sexuality, nesměřuje k pudovému ukojení (tak jako fetišismus), avšak může dosáhnout stejně intenzivního uspokojení reaktivního. Objekt zde bezvýhradně nabývá smyslu milovaného objektu. „Vášeň k objektu vede k tomu, že ho pokládáme za věc stvořenou Bohem: sběratel porcelánových vajíčků má za to, že Bůh nikdy nestvořil tak krásný, tak jedinečný tvar a že si jej vymyslel jenom k potěše sběratelů...“ (M. Rheims, str. 33). „Jsem blázen do tohoto objektu,“ prohlašují všichni bez výjimky i tehdy, když nevstupuje do hry fetišistická perverze, udržují kolem svých sbírek ovzduší spikleneckví, uzavřenosti, tajnůstkářství a lži, jež skýtá všechny charakteristiky nějakého nezákonného vztahu. Právě tato vášnivá hra vytváří vznešenost tohoto regresivního chování a odůvodňuje názor, podle něhož každý jedinec, který něco nesbírá, není nic jiného než slabomyslný a ubohý ztroskotanec.¹

Sběratel tedy není vznešený díky povaze objektů, které sbírá (ty se mění podle věku, zaměstnání, sociálního prostředí), nýbrž díky svému fanatismu. Díky fanatismu, jenž je totožný u bohatého milovníka perských miniatur i sběratele krabiček od zápalek. Rozdíl, který se činí mezi milovníkem a sběratelem – totiž že sběratel miluje objekty vzhledem k jejich souslednosti v sérii, kdežto milovník tak činí kvůli jejich roztodivnému a jedinečnému kouzlu – tedy z tohoto důvodu není rozhodující. U obou pramenů rozkoš z toho, že vlastnění na jedné straně sází na absolutní jedinečnost každého prvku, která z něho činí ekvivalent určité bytosti a vposledku ekvivalent subjektu samého, a na straně druhé na možnost série, a tedy neomezené substituce a hry. Kvalitativní kvintesence, kvantitativní manipulace. Jestliže vlastnění vychází ze splývání smyslů (ruky, oka), z intimního vztahu k privilegovanému objektu, právě tak k němu patří i hledání, uspořádávání, hraní a shromažďování. Jinak řečeno, vznášá se kolem něho jakási harémová vůně, jejíž veškeré kouzlo je kouzlem série v intimitě (vždy s jedním privilegovaným členem) a intimitu v sérii.

Člověk uprostřed svých objektů je pánem tajného serailu par excellence. Lidský vztah, v němž se střetává jedinečné a konfliktní, nikdy neumožní toto splynutí absolutní jedinečnosti a neomezené série: z tohoto důvodu je setrvalým zdrojem úzkosti. Pole objektů, jež je polem po sobě následujících a homologických členů, naopak skýtá bezpečí. Samozřejmě za cenu nereálného úskoku, abstrakce a regrese, ale co na tom záleží. „Objekt je pro člověka jakýmsi necitlivým pejskem, který přijímá něžnosti a svým způsobem je i vrací, anebo je spíše odráží jako zrcadlo, věrné nikoli reálným obrazům, nýbrž obrazům vytouženým,“ říká Maurice Rheims (str. 50).

¹M. Fauron, předseda sběratelů doutníkových pouzder (časopis Liens, Club français du livre, květen 1964).

nejkrásnější domácí mazlíček

Toto obrazné vyjádření je přesné: zvířata žijící v domě jsou jakýmsi zprostředkujícím druhem mezi bytostmi a objekty. Ať už to jsou psi, kočky, ptáci, želva nebo kanárek, jejich patetická přítomnost je známkou selhání lidského vztahu a útěku do narcistického domácího univerza, v němž se potom subjektivita ve vší pokojnosti zavřuje. Všimněme si mimochodem, že tato zvířata nejsou pohlavně diferencovaná (občas jsou pro domácí užití vykastrována), že ačkoli jsou to živé bytosti, jsou zbavena pohlaví stejně jako věci, a právě za tuto cenu mohou přinášet afektivní bezpečí, právě za cenu reálné nebo symbolické kastrace mohou hrát u svých vlastníků úlohu omezovatele kastrační úzkosti – úlohu, již svrchovaně zastávají také všechny objekty, které nás obklopují. Neboť objekt je dokonalé domácí zvíře. Je to jediná „bytost“, jejíž kvalitou osobnost vyzdvihují, místo aby ji snižovaly. Objekty v plurálu jsou jediné existující entity, jejichž koexistence je skutečně možná, protože rozdílnosti mezi nimi je nestaví proti sobě, jako je tomu u živých bytostí, nýbrž krotce se sbíhají ke mně a bez nesnáží se sčítají ve vědomí. Objekt je tím, co se nejsnáze nechává „personalizovat“ a zároveň účtne evidovat. A tomuto subjektivnímu účetnictví se nic nevymyká, všechno lze vlastnit, obsazovat nebo ve sběratelské hře uspořádat, třídít, distribuovat. Objekt je takto v přísném slova smyslu zrcadlem: obrazy, které odráží, mohou pouze následovat po sobě, aniž si protirečí. A je to zrcadlo dokonalé, protože neodráží reálné obrazy, ale obrazy vytoužené. Je to zkrátka pes, z něhož jako by zůstala jen jeho věrnost. A mohu se na něho dívat, aniž se on dívá na mě. Proto se do objektů promítá všechno, co se nemohlo promítnout do lidského vztahu. Proto k nim člověk tak rád regreduje, aby při nich „rozjímá“. Nenechme se však mýlit tímto rozjímáním, ani celou tou rozněžnělou literaturou týkající se neživých objektů. Toto rozjímání je určitá regrese, tato vášeň je určitý vášnivý únik. Objekty nepochybně hrají v každodenním životě regulační úlohu, vskutku se v nich ruší neurozy, soustřeďují se do nich tenze a energie v procesu truchlení – právě to jim dává „duši“, právě to je činí „našimi“, ale totéž z nich rovněž činí kulisy houževnaté mytologie, ideální kulisy jisté neurotické rovnováhy.

seriální hra

Toto zprostředkování je nicméně slabé. Jak se jím vědomí může nechat ošálit? Právě zde se rozehrává lest subjektivity: vlastněný předmět nikdy není slabým zprostředkováním. Vždy je mu vlastní absolutní jedinečnost. Nikoli fakticky: vlastnění „vzácného“, „jedinečného“ objektu je zjevně ideálním cílem přivlastnění; avšak důkaz, že ten či onen objekt je jedinečný, jednak nikdy nebude v reálném světě podán, jednak si subjekti-

vita velice dobře poradí i bez toho. Specifická kvalita objektu, jeho směnná hodnota náleží do oblasti kulturní a sociální. Jeho absolutní jedinečnost naproti tomu pochází z toho, že je vlastněn mnou – což mi umožňuje se v něm rozpoznat jako absolutně jedinečnou bytost. Je to majestátní tautologie, která však vytváří veškerou hutnost vztahu k objektům, jeho zdánlivou neproblematičnost, iluzorní, ale intenzivní uspokojení, jež přináší.² Anebo lépe: tento uzavřený okruh může řídit rovněž lidský vztah (třebaže méně snadno), ale je zde možné něco, co na intersubjektivní rovině možné není, ten který objekt se totiž nikdy nestaví proti multiplikaci téhož procesu narcistické projekce na neomezený počet objektů, nýbrž ji naopak navozuje, čímž se propůjčuje jistému celkovému prostředí, jisté totalizaci obrazů sebe sama, jež je zázrakem sběratelství ve vlastním smyslu. Člověk totiž neustále sbírá sám sebe.

² Ale také jeho neuspokojivost, spojenou s tautologickým charakterem systému.

Takto lépe chápeme strukturu vlastnického systému: sbírka je tvořena sousledností jednotlivých členů, ale jejím konečným členem je osoba sběratele. A sama tato osoba se zase jako taková recipročně konstituuje jen tak, že postupně nahrazuje každý člen sbírky. Homologickou strukturu na sociologické rovině najdeme v systému modelu a série. V obou případech konstatujeme, že série či sbírka jsou konstitutivní pro vlastnění objektu, tj. vzájemné integrace objektu a osoby. [...]

objekt a čas: řízený cyklus

Problematika času je pro sběratelství zásadní. „Jev, který sběratelovu vášeň často doprovází, je ztráta pocitu přítomného času,“ píše M. Rheims (str. 42). Jedná se ale jen o nějaký nostalgický útěk? Někdo, kdo se identifikuje s Ludvíkem XVI., dokonce i pokud jde o nohy jeho křesel, anebo někdo, koho zachvátí vášeň k tabatěrkám ze XVI. století, se zajisté odlučuje od přítomného času nějakou historickou referencí. Ale tato reference je zde druhotná ve vztahu k prožívané systematice sbírky. Hluboká moc sbíraných předmětů nepochází ve skutečnosti ani z jejich jedinečnosti, ani z jejich vymezené historičnosti. Čas sběratelství není reálným časem z tohoto důvodu, nýbrž díky faktu, že uspořádání samotné sbírky nahrazuje čas. Právě v tom tkví nepochybně základní funkce sběratelství: rozpustit reálný čas v systematické dimenzi. Záliba, zvědavost, prestiž, sociální diskurz je mohou nechat vyústit do širšího vztahu (který nikdy nepřesáhne skupinu zasvěcenců), ale v každém případě jde především o „kratochvíli“, o „zabíjení času“ v silném slova smyslu. Sběratelství čas docela prostě ruší. Nebo spíše: tím, že sběratelství rozčleňuje čas do fixních členů, které může rozehrát reverzibilně, znázorňuje neustálé znovuzačínání jistého řízeného cyklu, v němž si člověk v každém okamžiku a s jistotou, že se k němu vrátí, předkládá hru zrození a smrti.

Prostředí tvořené soukromými objekty a jejich vlastněním – jehož mezním bodem je sběratelství – je v tomto ohledu rozměrem našeho života, jenž je právě tak podstatný jako imaginární. Stejně tak podstatný jako sny. Bylo řečeno, že kdyby bylo někomu experimentálně možno zabránit ve snění, velmi rychle by se objevily vážné psychické poruchy. Je jisté, že kdyby někomu bylo možno upřít tento únik-regresi do vlastnické hry, kdyby se někomu zabránilo, aby sám k sobě vedl svou vlastní řízenou řeč, aby sám sebe uváděl mimo čas skrze objekty, k nerovnováze by došlo právě tak rychle. Nedokážeme žít v absolutní singularitě, v nezvratnosti, jejímž znamením je okamžik narození. Právě tuto nezvratnost směřující od narození ke smrti nám objekty pomáhají rozptýlit.

Zmíněná rovnováha je samozřejmě neurotická a toto útočiště před úzkostí je regresivní, poněvadž čas je objektivně nezvratný a jsou jím unášeny dokonce i objekty, jejichž úkolem je nás před touto nezvratností ochraňovat, takže diskontinuitní obranný mechanismus na úrovni objektů je stále znovu zpochybňován, protože člověk a svět jsou kontinuální. Lze však mluvit o normalitě či anomálii? Uchýlení se do uzavřené synchronie může být označeno za popření reality a za únik, vezmeme-li v úvahu, že v objektu je obsaženo to, co by mělo být obsaženo v lidském vztahu – ovšem tuto cenu je třeba zaplatit za obrovskou regulační moc objektů. V současnosti, kdy slábnou náboženské a ideologické instance, se objekty stávají útěchou všech útěch, každodenní mytologií vstřebávající úzkost z času a ze smrti.

Ponechme stranou spontánní mytologii, podle níž se má člověk prodlužovat nebo přežívat ve svých objektech. Proces-útočiště se netýká nesmrtnosti, nepomíjivosti, přežití v nějakém objektu-odrazu (v něco takového člověk v zásadě nikdy nevěřil), nýbrž jde o složitější hru „recyklování“ narození a smrti v systému objektů. To, co člověk v objektech nalézá, nezajišťuje, že přežije sám sebe, ale že už od nynějška bude proces své existence kontinuálně prožívat cyklickým a kontrolovaným způsobem a že takto symbolicky překoná onu reálnou existenci, jejíž nezvratná událost mu uniká. Nejsme zde příliš daleko od onoho míčku, díky němuž dítě (ve Freudově analýze), které jej nechává zmizet a znovu se objevovat, střídavě prožívá nepřítomnost a přítomnost matky – fort-da fort-da – a odpovídá na úzkost z nepřítomnosti neomezeným cyklem opětovného objevování míčku. Dobře si zde uvědomujeme symbolickou implikaci hry v sérii, a kdybychom vše měli shrnout, mohli bychom říci následující: objekt je tím, po čem truchlíme – v tom smyslu, že znázorňuje naši vlastní smrt, ovšem jakožto (symbolicky) překonanou díky faktu, že tento objekt vlastníme, díky faktu, že když jej introjikuje v určité práci

truchlení, tj. když jej začleníme do série, v níž „pracuje“ ona absence a jeho znovuvynovování mimo tuto absenci, a to tak, že se kontinuálně cyklicky znovu přehrávají, rozptylujeme tím úzkostnou událost skutečné absence a smrti. Od tohoto momentu vykonáváme v každodenním životě tuto práci truchlení za nás samé díky objektům, a to nám umožňuje žít – sice regresivně, ale žít. Člověk, který něco sbírá, je mrtvý, ale doslova sám sebe přežívá ve sbírce, která ho již v tomto životě neomezeně opakuje mimo smrt tím, že samu smrt začleňuje do série a cyklu. Zde by bylo možné znovu navázat na analogii se sny: je-li každý objekt díky své funkci (praktické, kulturní, sociální) zprostředkováním určitého přání, je rovněž – jakožto jeden ze členů systematické hry, kterou jsme právě popsali – exponentem určité touhy. Tato touha je přítom tím, co způsobuje, že na neomezeném řetězci signifikantů probíhá neomezené opakování či substituce sebe sama skrze smrt a mimo ni. A díky víceméně témuž kompromisu platí, že pokud je úkolem snů zajišťovat kontinuitu spánku, zajišťují objekty kontinuitu života.[...]

od seriální motivace k motivaci reálné

Během celé této analýzy jsme samu povahu sbíraných objektů pokládali za bezvýznamnou: soustředili jsme se na systematiku, aniž jsme brali v potaz tematiku. Je však zřejmé, že obrazy mistrů nesbíráme tak, jako se sbírají doutníková pouzdra. Nejprve je třeba připustit, že pojem sběratelství (colligere: vybírat a shromažďovat) se liší od pojmu hromadění. Hromadění věcí je nižší stadium: stohy starého papíru, skladování potravin – na půl cesty mezi orální introjekcí a análním zadržováním –, a poté seriální hromadění identických objektů. Sběrka naproti tomu tíhne směrem ke kultuře: zaměřuje se na diferencované objekty, které často mají směnnou hodnotu, které jsou rovněž „objekty“ uchovávání, obchodování, společenského rituálu, vystavování – možná jsou dokonce i zdrojem zisků. Tyto objekty jsou doprovázeny projekty. Aniž k sobě přestávají vzájemně odkazovat, zahrnují do této hry sociální exterioritu, lidské vztahy.

Nicméně dokonce i tam, kde je vnější motivace silná, sbírka nikdy neuniká vnitřní systematice, v nejlepším případě tvoří kompromis mezi nimi: dokonce i když se sbírka stává diskurzem obracejícím se k druhým, vždy je nejprve diskurzem adresovaným sobě samému. Seriální motivace je viditelná všude. Výzkumy ukazují, že předplatitelé knižních edic (10/18, *Que sais-je?*), jakmile jsou zachyceni vírem sběratelství, kupují i nadále ten či onen titul, i když je nezajímá: rozdíl v rámci série stačí k vytvoření formálního zájmu, který zaujímá místo zájmu reálného. Motivaci ke koupi je nahrává čisté nutkání k seskupování. Analogické je chování čtenáře, který dokáže v klidu číst jen tehdy, když je obklo-

pen všemi svými knihami: specifická četba má potom tendenci mizet. A jdeme-li ještě dále, nepočítá se ani tak kniha, jako spíš okamžik, kdy je zařazena na policičku v knihovně vedle ostatních. A naopak předplatitele edice, který „ztratil nit“, je potom velmi obtížné znovu nalákat: dokonce si už nekupuje ani tituly, které by ho skutečně zajímaly. Tyto postřehy stačí k jasnému odlišení dvou motivací, jež se navzájem vylučují a koexistují pouze na způsob kompromisu, s jistou tendencí k tomu, aby seriální motivace díky setrvačnosti získávala přednost před motivací dialektickou.³

Čistá sbírka však může rovněž vyústit do skutečných zájmů. Například ten, kdo si systematicky začal kupovat všechny tituly v edici *Que sais-je?*, často nakonec bude orientovat svou sbírku na jedno téma: hudba, sociologie. Jistý kvantitativní práh v hromadění umožňuje uvažovat o možné selektivě. Ale žádné absolutní pravidlo zde neexistuje. Obrazy mistrů a etikety z camembertu lze sbírat se stejným regresivním fanatismem, naproti tomu sbírky známek jsou u dětí zdrojem neustálého směňování. Z tematické komplexnosti sbírky tedy nikdy nelze usuzovat na její reálnou otevřenost vůči světu. Tato komplexnost může přinejlepším poskytnout určitý náznak nebo předpoklad.

Sbírka se vymaňuje z čistého hromadění nejen svou kulturní komplexností, ale současně také neúplností, nezavršeností. Neúplnost je ve skutečnosti vždy určitým vymezeným požadavkem, požadavkem získat nepřítomný předmět. A tento požadavek, projevující se jako hledání, vášně, sdělení pro druhé,⁴ stačí k rozbití smrtelného okouzlení sběratelstvím, v němž se subjekt ztrácí v čisté fascinaci. Dost dobrým dokladem tohoto faktu bylo jedno televizní vysílání: každý sběratel v něm prezentoval divákům svou sbírku a zároveň zmiňoval, jaký velmi specifický „objekt“ mu chybí, přičemž každý byl vybídnut, aby mu ho opatřil. Objekt takto může vést k určitému sociálnímu diskurzu. Zároveň ale musíme přijmout, co je zřejmé: k tomuto diskurzu jen zřídka vede přítomnost objektu, ale mnohem častěji jeho nepřítomnost.

hovor k sobě samému

Charakteristickým rysem sbírky v daném okamžiku zůstává přerыв, který ji vytrhuje jejímu involučnímu systému a staví ji na stranu určitého projektu či požadavku (požadavku prestiže, požadavku kulturnímu, komerčnímu – na tom nezáleží, pokud objekt nakonec postaví jednoho člověka tvář v tvář druhému člověku, potom se stává sdělením). Ať je otevřenost sbírky jakákoli, nachází se v ní nicméně neredukovatelný prvek nevztahu ke světu. Protože se sběratel cítí odcizený a rozptýlený v sociálním

3 Toto rozlišení mezi seriálním uspokojením a vlastní slastí je klíčové. Ve druhém případě existuje cosi jako slast ze slasti, v níž se uspokojení jako takové překonává a rozpouští se v určitém vztahu. V seriálním uspokojení tento druhý člen slasti, tento rozměr, skrze nějž slast nabývá kvalit, naproti tomu mizí, chybí a je zklamáván: uspokojení je odkázáno k souslednosti, do prostoru projikuje a opakováním kompenzuje jistou nenaležitelnou totalitu. Takto vidíme lidi, kteří si od okamžiku, kdy přestanou číst knihy, které si kupují, těchto knih kupují čím dál víc. A takto vidíme, jak opakovaný pohlavní akt, anebo větší množství partnerů, neomezeně završuje konec milostného objevu. Slast ze slasti se vytratila. Zůstává uspokojení. Oboje se vzájemně vylučuje.

4 Nicméně dokonce i v tomto případě má sběratel tendenci oslovovat druhé jen jako svědky své sbírky a začleňovat je do již utvořeného vztahu subjektu a objektu jen jako třetí instance.

diskurzu, jehož pravidla mu unikají, snaží se rekonstruovat diskurz, který by mu byl srozumitelný, neboť si podržuje jeho signifikanty a protože jeho posledním signifikátem je v posledku on sám. Je však odsouzen k nezdaru: domnívá se, že překračuje diskurz, nevidí přitom, že docela jednoduše přenáší otevřenou objektivní diskontinuitu do diskontinuity subjektivní a uzavřené, v níž sama řeč, kterou používá, ztrácí veškerou obecnou hodnotu. Tato totalizace skrze objekty tedy vždy nese známku osamělosti: není s to dostat komunikaci a nedostává se jí komunikace. Nastoluje se ostatně tato otázka: mohou se objekty konstituovat v jiné řeči než v této? Může člověk skrze ně zavést jinou řeč než hovor k sobě samému?

5 Na rozdíl kupříkladu od vědy nebo paměti, které jsou rovněž sbírkou, ovšem sbírkou faktů a poznatků.

Jestliže sběratel nikdy není maniak bez naděje, a to právě proto, že sbírá objekty, které mu jistým způsobem vždy zabraňují, aby regredoval až k naprosté abstrakci (delirium), potom ani diskurz, který o nich vede, nemůže z téhož důvodu nikdy překročit jistou chudost a jistou infantilnost. Sběratelství je vždy omezený, rekurentní proces a samotný jeho materiál, totiž objekty, je příliš konkrétní, příliš diskontinuitní, než aby se mohl artikulovat do skutečné dialektické struktury.⁵ Jestliže „ten, kdo nic nesbírá, je slabomyslný,“ ten, kdo sbírá, má v sobě vždy i něco chudého a nelidského.

Z francouzského originálu „Le système marginal: La collection“,
v: Jean Baudrillard, *Le Système des Objets* (© Gallimard, Paříž 1972, pův. 1968)
přeložil Josef Fulka.